

PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 3/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä huhtikuuta 2000 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 20/2000 vp) ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että puolustusvaliokunnan on annettava lausunto ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- eversti Pekka Majuri ja vanhempi osasto-
esiupseeri, everstiluutnantti Veli-Pekka Par-
katti, puolustusministeriö
- rauhanturvaamistyöryhmän puheenjohtaja,
suurlähettiläs Antti Sierla
- ulkoasiainneuvos Pekka Ojanen, ulkoasiain-
ministeriö
- everstiluutnantti Kari Sainio, Pääesikunta
- Director of Crisis Management and Opera-
tions Directorate Pieter Feith, NATO, Inter-
national Staff
- everstiluutnantti, puheenjohtaja Pekka Kouri,
Upseeriliitto ry
- puheenjohtaja Harri Sirén, Päälystöliitto ry
- puheenjohtaja Heikki Pietilä, Suomen Siniba-
rettiliitto ry
- tutkija Pekka Visuri.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annettua lakia soveltamisalaa koskevalta osaltaan siten, että siitä poistettaisiin säännös,

jonka mukaan lakia ei sovelleta muuhun rauhaanpakottamiseksi katsottavaan toimintaan. Laki mahdollistaisi suomalaisen rauhanturvaamisorganisaation osallistumisen Yhdistyneiden Kansakuntien erityisjärjestön tai viraston pyynn-

nöstä humanitaariseen operaatioon tai sen suojaamiseen.

Edellä mainittua lakia sekä puolustusvoimista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rauhanturvaamistoiminnan käytännön toimeenpanotehtävät säädettäisiin puolustusvoimien varsinaiseksi tehtäväksi.

Samassa yhteydessä Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön päätökseen pe-

rustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain nimike ehdotetaan muutettavaksi rauhanturvaamislainiksi. Tätä tarkoittavat muutokset tehtäisiin myös rikoslakiin, sotilasoikeudenkäyntilakiin sekä valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annettuun lakiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan noin puoli vuotta sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella puolustusvaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä.

Puolustusvaliokunta keskittyy lausunnossaan kahteen olennaiseen muutokseen hallituksen esityksessä. Näistä ensimmäinen liittyy rauhanturvaamislain soveltamisalan muutokseen, jota esityksessä perustellaan ennen muuta lain tulkinnanvaraisuuden vähentämisellä. Toinen merkittävä muutos liittyy kaikkien rauhanturvaamistoiminnan käytännön valmistelu- ja toimeenpanotehtävien siirtämiseen puolustusministeriöstä puolustusvoimille.

Rauhanturvaamislain soveltamisala. Puolustusvaliokunta katsoi Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon (KFOR) Kosovossa jätetystä valtioneuvoston selonteosta antamassaan lausunnossa (PuVL 2/1999 vp), että onnistuneen ja uskottavan kriisinhallintaoperaation edellytyksenä on sen perustuminen YK:n tai ETYJ:n mandaattiin, oikein mitoitettuun voimaan, tehokkaaseen johtamisjärjestelmään sekä selkeisiin voimankäyttö sääntöihin. Näistä lähtökohdista on valiokunnan mielestä syytä pitää kiinni myös jatkossa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että lain nimikkeen muutoksesta huolimatta rauhanturvaamistoimintaan osallistumisen edellytyksenä olisi jatkossakin YK:n turvallisuusneuvoston tai ETYJ:n antama mandaatti. Lain soveltamisalaa laajennettaisiin hieman siten, että suomalainen

rauhanturvaamisorganisaatio voisi paitsi YK:n ja ETYJ:n myös YK:n erityisjärjestön tai viraston pyynnöstä osallistua humanitaariseen operaatioon tai sen suojaamiseen. Tavoitteena on tällä tavalla tukea myös siviilikriisinhallinnan edellytyksiä, mitä valiokunta pitää tervetulleena.

Rauhanturvaamislain soveltamisalan rajausta koskevan sääntelyn tärkein muutos olisi se, että lain nykyisen 1 §:n 2 momentin viimeinen lause "eikä muuhun rauhaanpakottamiseksi katsottavaan toimintaan" poistettaisiin. Lause lisättiin lakiin vuonna 1995 eduskuntakäsittelyvaiheessa. Ulkoasiainvaliokunta perusteli (UaVM 21/1995 vp) lisäystä saamallaan selvityksellä, jonka mukaan "on mahdollista, että rauhaanpakottamista tarkoittavaan operaatioon voidaan ryhtyä myös ilman nimenomaista viittausta lain mainitsemiin YK:n peruskirjan 42 tai 51 artiklaan". Ulkoasiainvaliokunta katsoi puolustusvaliokunnalta saamaansa lausuntoon pohjautuen, että Suomen ei tule osallistua sellaiseen rauhanturvaamisoperaatioon, johon osaksikaan sisältyy rauhaanpakottamista.

Puolustusvaliokunta kiinnittää ulkoasiainvaliokunnan huomiota siihen, että rauhanturvaamislain 1 §:n 2 momentissa säädetään osallistumisesta "humanitaariseen operaatioon tai sen suojaamiseen". Valiokunta ehdottaa, että 2 momentissa selvyuden vuoksi säädettäisiin osallistumisesta "humanitaariseen avustustoimintaan tai sen suojaamiseen". Tällöin poistuisi myös ristiriita saman pykälän 1 momentin kanssa, jos-

sa käytetään nimenomaan termiä "humanitaarinen avustustoiminta".

Puolustusvaliokunta kiinnitti rauhanturvaamislaista antamassaan lausunnossa (PuVL 5/1995 vp) huomiota epäselvään käsitteistöön ja piti välttämättömänä, että sitä selkiytetään. Tämänkertaisessakin hallituksen esityksessä todetaan, että rauhanturvaamistoiminnan käsitettä ei ole määritelty eikä edes mainittu YK:n peruskirjassa. "Rauhaanpakottamiseksi" käännettylle englanninkieliselle käsitteelle "peace enforcement" on esityksessä annettu sisältö, jonka mukaan sillä tarkoitetaan rauhan palauttamista ja rauhan toimeenpanoa tarvittaessa voimaa käyttäen. Tällä käsittemäärittelyllä on pyritty tekemään ero sotilaalliseen pakottamiseen, jossa voimankäyttö voisi olla aloitteellista, aktiivista ja rajoittamatonta. Sotilaallisen pakottamisen operaatiot ovat kokonaisuutena pakottavia. Tällaiset operaatiot rajattaisiin myös jatkossa Suomen kansallisen osallistumispäätöksen harkinnan ulkopuolelle.

Puolustusvaliokunta pitää edellä todettua rajuusta välttämättömänä. Suomi voi osallistua operaatioon tilanteessa, jossa rauhansopimus on jo olemassa. Tämän sopimuksen toimeenpanossa ja valvonnassa voidaan tarvita myös sotilaallisia voimakeinoja. Tämä rauhaanpakottaminen eroaisi selvästi sotilaallisesta pakottamisesta, jonka tarkoituksena voi olla osapuolten pakottaminen rauhansopimuksen aikaansaamiseen. Voimankäytösääntöjen laajentaminen sotilaalliseen pakottamiseen veisi rauhanturvaajat helposti konfliktin yhdeksi osapuoleksi, jota Suomen on syytä varoa. Puolustusvaliokunta toteaa, että myös rauhaanpakottaminen hallituksen esityksen tarkoittamassa muodossa merkitsee riskitason kohoamista. Näihin riskeihin on suhtauduttava vakavasti ja niihin on varauduttava mahdollisimman pitkälle ennakolta jo siksi, että operaatiot ovat muuttuneet luonteeltaan vaativammiksi.

Edellä todetussa lausunnossaan PuVL 2/1999 vp puolustusvaliokunta katsoi, että joukkojen toimivaltuuksien tulisi myös voimankäyttöä koskevalta osaltaan olla mahdollisimman selkeät jo rauhanturvajoukon asettamisvaiheessa.

Tältä kannalta valiokunta pitää tervetulleena, että rauhanturvaamislain 2 §:n 2 momentin sääntelyä on ehdotettu täydennettäväksi siten, että eduskunnalle annettavassa valtioneuvoston selonteossa edellytettäisiin yksilöitäväksi operaatiota koskevien voimankäyttövaltuuksien laajuus. Puolustusvaliokunta katsoo, että tässä selonteossa valtioneuvoston tulee eduskunnan päätöksenteon pohjaksi esittää myös mahdolliset kansalliset varaukset, joita operaatioon osallistuvat maat valiokunnan kuuleman Naton asiantuntijan mukaan jatkossakin voivat esittää.

Operaatioon lähetetyn suomalaisen rauhanturvajoukon oletetaan osallistuvan kaikkiin niihin tehtäviin, jotka sisältyvät hyväksytyihin voimankäyttövaltuuksiin ja annettuun mandaattiin. Tämän tulisi hallituksen esityksen mukaan tapahtua ilman varauksia tai tulkinnanvaraisuuksia. Myöskään tehtävien valikoimista operaation aikana ei pidetä mahdollisena. Tärkeää kuitenkin on, että operaatioon lähetettävien joukkojen määrää ja joukkotyyppiä voidaan aina tarkastella kansallisista lähtökohdista osallistumispäätöstä tehtäessä. Peruseriaatteina ovat aina voimankäytön minimointi ja sen suhteuttaminen kulloiseenkin uhkaan ja tilanteeseen. Voimankäyttö on oikeutettua vain poikkeuksellisesti ja perustelluissa tilanteissa ja voimankäyttöä rajavien tiukkojen sääntöjen mukaisesti, kuten hallituksen esityksessä todetaan. Tarkoitus ei ole valiokunnan tulkinnan mukaan sinänsä muuttaa suomalaisen rauhanturvajoukon hyväksi havaittua toimintakulttuuria.

Rauhanturvaamisoperaatiolle määritettävät voimankäytösäännöt (Rules of Engagement, ROE) sisältävät yksityiskohtaiset ohjeet voimankäytöstä eri tilanteissa. Voimankäytösäännöt ovat osa operaation operatiivista suunnitelmaa (Operation Plan, OPLAN). Kukin joukkoja tiettyyn operaatioon luovuttava maa kääntää nämä voimankäytösäännöt omalle kielelleen. Voimankäytösäännöt eivät luonnollisestikaan voi asettaa operaatioon osallistuvalla maalla velvoitteita, jotka menevät pidemmälle kuin aomaa lainsäädäntö. Tämän lisäksi laaditaan ns. sotilaan kortti, jossa on kuvattu yksittäistä rau-

hanturvaajaa koskevat voimankäytön keskeiset säännöt ja periaatteet.

Saadun selvityksen mukaan suomalainen rauhanturvaaja on oikeutettu käyttämään voimaa kahdessa tilanteessa:

- 1) itsepuolustukseksi hyökkäystä tai välittömästi uhkaavaa hyökkäystä vastaan
- 2) tehtävän toteuttamiseen silloin, kun voimankäytösäännöt oikeuttavat voiman käyttämiseen.

Voimankäytön lähtökohtana ovat pataljoonan tehtävät, ja voimankäytön ensisijainen tavoite on oman joukon turvallisuuden takaaminen. Voimankäytön tavoitteena voi valiokunnan saaman selvityksen mukaan olla myös muiden operaatioon kuuluvien tai operaation erityissuojeluksessa olevien henkilöiden turvallisuus (esimerkiksi avustusjärjestöjen henkilöstö). Lisäksi voimankäytön tavoitteina voivat olla määrätyn tehtävän toteuttaminen tai vakavien rikosten ehkäisy.

Voimaa voidaan käyttää myös vihamielistä tekoa vastaan. Tällainen teko voi olla esimerkiksi joukon liikkeen estäminen, operaation sotilastukikohdan tai muun hallussa olevan alueen turvallisuuden rikkominen tai sen yritys taikka voimankäyttö muuta omaisuutta ja henkilöitä kuin operaation joukkoja vastaan.

Hallinto. Rauhanturvaamistoiminnan hallinnolliset järjestelyt ehdotetaan toteutettaviksi niin, että puolustusministeriö vastaa edelleen rauhanturvaamispolitiikkaan liittyvistä kysymyksistä siltä osin kuin ne eivät kuulu ulkoasiainministeriön tehtäviin. Lisäksi puolustusministeriö vastaa toiminnan ohjauksesta, voimavarojen hankkimisesta ja säädösvalmistelusta. Sen sijaan rauhanturvaamistoimintaan tarkoitettujen sotilallisten joukkojen kouluttaminen, varustaminen, kehittäminen ja operatiivisen valmiuden ylläpito sekä operaatioihin liittyvä kansallinen operatiivinen johtaminen olisivat kansainvälisen käytännön mukaisesti selkeästi puolustusvoimille kuuluvia tehtäviä.

Esitettyä muutosta on perusteltu nykytilaan liittyvillä ongelmilla. Nykyistä puolustusministeriön ja Pääesikunnan välistä työnjakoa ei ole

pidetty tarkoituksenmukaisena toimintavalmiuden ylläpitämisen ja rauhanturvaamisoperaatioiden käytännön toteutuksen kannalta. Puolustusministeriössä on hoidettu tehtäviä, jotka valiokunnan saaman selvityksen mukaan olisi tarkoituksenmukaista hoitaa alemmalla hallinnon tasolla. Toisaalta puolustusvoimien organisaatiota ja voimavaroja ei ole hyödynnetty täysimääräisesti rauhanturvaamisen valmiuksien luomisessa ja ylläpidossa eikä toiminnan toteuttamisessa.

Nykyjärjestelyissä puolustusvoimien asema on rauhanturvaamistoimintaa tukeva. Puolustusvoimien tehtävät on määritetty kansallisen puolustuksen lähtökohdista. Hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, että puolustusvoimien asema rauhanturvaamistoiminnassa on jäänyt vähäiseksi. Myöskään rauhanturvaamistoimintaan osallistumisesta saatuja kokemuksia ei ole järjestelmällisesti hyödynnetty puolustusvoimien omassa toiminnassa. Koska kansainvälisestä toiminnasta saatava hyöty kansalliselle puolustukselle on tärkeä, asiaa pitäisi esityksen mukaan korostaa myös organisaatoratkaisuilla, jotta näiden kahden ulottuvuuden toisiaan tukeva merkitys olisi selkeä. Samalla kun puolustusvaliokunta hyväksyy tämän lähtökohdan se toteaa, että puolustusvoimien ensisijainen tehtävä jatkossakin on oman maamme puolustaminen. Henkilöstön osallistumisen muihin tehtäviin on perustuttava vapaaehtoisuuteen eikä niillä saa heikentää maanpuolustuksen resursseja.

Puolustusvaliokunta on aiemmissa yhteyksissäänkin (mm. PuVM 2/1998 vp) kiinnittänyt huomiota kriisinhallintatehtävien rekrytointiongelmiin. Rauhanturvaoperaatioihin sitoutuneiden yli sadan upseerin vakanssit ovat ulkomaanpalveluksen ajan poissa omien puolustusvoimien tehtävistä. Tämä tilanne aiheuttaa pysyvänä jatkuvaa ylikuormitusta joukko-osastoissa, joiden tehtävissä ei ole otettu huomioon, että osa viroista on ilman hoitajaa. Rauhanturvaamisen siirtyessä nyt puolustusvoimien lakisäätteiseksi tehtäväksi virkojen perustaminen rauhanturvatehtävien hoitamiseksi on entistä tärkeämpää. Siirtymäaikana tehtäviin voitaisiin nimetä reserviin

siirtyneitä kokeneita rauhanturvaajia ja lisätä upseereiksi koulutettavien määrää.

Valiokunta toteaa, että osa rekrytointiongelmista johtuu rauhanturvahenkilöstön palvelusuhteen ehdoista. Kantahenkilökunnan verollinen tulotaso näissä tehtävissä on useimmiten heikompi kuin kotimaassa vastaavassa arvossa. Erikoisena valiokunta pitää sitä, että suomalaisten upseerien nettoansiot heidän toimiessaan kehitysyhteistyön asiantuntijoina ulkoasiainministeriön alaisuudessa miinanraivaustehtävissä Kambodzassa ja Mosambikissa ovat kaksinkertaiset verrattuna muihin rauhanturvatehtäviin.

Eryityksensä valiokunta kiinnittää huomiota sotilasammattihenkilöiden rekrytoin-

tiin. Näiden hakeutuminen rauhanturvatehtäviin tapahtuu YK-koulutuskeskuksen kautta reserviläiskiintiöstä. Hakeutumisreitit puolustusvoimissa tulisi valiokunnan mielestä olla sama kuin muissa sotilasviroissa palvelevilla.

Lausunto

Lausuntonaan puolustusvaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että se puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä edellä todetuin huomautuksin.

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ilkka Kanerva /kok
vpj. Jaakko Laakso /vas
jäs. Klaus Bremer /r
Reijo Kallio /sd
Juha Karpio /kok
Antero Kekkonen /sd
Seppo Lahtela /kesk

Raimo Mähönen /sd
Tero Mölsä /kesk
Olli Nepponen /kok
Lauri Oinonen /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Ismo Seivästö /skl
Anni Sinnemäki /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Alpo Rivinoja.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Pertti Paasio totesi esitellessään vuonna 1995 valiokuntansa mietintöä uudeksi rauhanturvaamislaiksi, että "valiokunta on pitänyt hyvin tärkeänä sitä, että mahdollisuus suomalaisten lähettämiseen rauhanpakottamistehtäviin suljetaan pois, ja katsonut, että Suomen ei tule osallistua sellaiseen rauhanturvaamisoperaatioon, johon osaksikaan sisältyy rauhanpakottamista".

Siksi ulkoasiainvaliokunta esitti hallituksen esityksestä poiketen, että lakiesitykseen lisätään rauhanturvaamislain soveltamisalan rajausta, joka kieltää suomalaisten rauhanturvaajien osallistumisen myös "muuhun rauhanpakottamiseksi katsottavaan toimintaan".

Eduskunta hyväksyi ulkoasiainvaliokunnan ehdottaman lisäyksen yksimielisesti. Jo aikaisemmin samanlaista rauhanturvaamislain soveltamisalan rajausta oli esittänyt myös puolustusvaliokunta.

Puolustusministeri Anneli Taina piti hallituksen lakiesitykseen tehtyä täsmennystä "erittäin hyvänä" ja sanoi, että "juuri tämä on ollut hallituksen tavoitteena, että selkeästi ilmaistaan se tahto, että ei osallistuta rauhanpakottamiseen".

Hallituksen ehdotus uudeksi rauhanturvaamislaiksi ei enää sisällä eduskunnan yksimielisesti hyväksymää soveltamisalan rajausta. Lain nykyisen 1 §:n 2 momentin viimeinen lause "ei-ikä muuhun rauhanpakottamiseksi katsottavaan toimintaan" esitetään poistettavaksi. Käytännössä tämä mahdollistaa suomalaisten rauhanturvaajien osallistumisen entistä vaarallisempiin operaatioihin, joista väistämättä koituu myös uhreja.

Vaikka hallitus perustelee nykyisen lain 1 §:n 2 momentin viimeisen lauseen poistamista käsitarkennusten ohella myös sillä, ettei rauhanturvaamislain tulkintaongelmia pidä siirtää kentällä toimivan johdon vastuulle, johtaa ehdotettu muutos siihen, että rauhanpakottamista ujutetaan osaksi suomalaista rauhanturvaamiskäytän-

töä. Yhdynkin puolustusvaliokunnan lausuntoon, jonka mukaan "myös rauhanpakottaminen hallituksen esityksen tarkoittamassa muodossa merkitsee riskitason kohoamista". Samaan asiaan kiinnitti huomiota äskettäin myös presidentti Mauno Koivisto.

Hallituksen lakiesityksen perusteluissa todetaan entisen Jugoslavian alueella toimivien suomalaisten rauhanturvajoukkojen olevan toiminnallisesti Naton alaisia ja saavan kaikki toiminnalliset käskynsä ja määräyksensä Natolta. Sotilasliiton keskeisten jäsenmaiden diplomaattiedustajat sekä myös Naton edustajat ovat useaan otteeseen toivoneet Suomen muuttavan kansallista lainsäädäntöään ja poistavan rauhanturvaamislain soveltamisalan rajaukset. Nyt näin on tapahtumassa.

Kansallinen lainsäädäntö on tähän saakka rajannut suomalaisten rauhanturvaajien osallistumisen sekä Bosniassa että Kosovossa rauhanpakottamiseksi katsottavien toimien ulkopuolelle. Jatkossa näin ei enää ole, vaikka periaatteessa Suomella on myös tulevaisuudessa oikeus kansallisiin varauksiin operaatioiden sisällä. Hallituksen lakiesityksen perusteluista ja eräistä asiantuntijalausunnoista kuitenkin ilmenee haluttomuus käyttää kansallisia varauksia.

Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota myös hallituksen ehdotukseen, jonka mukaan suomalaiset rauhanturvaajat voisivat tulevaisuudessa osallistua YK:n erityisjärjestön tai viraston pyynnöstä "humanitaarisiin operaatioihin".

Termi "humanitaarinen operaatio" Kosovon sodan jälkeisessä tilanteessa käytettynä luo vääriä mielikuvia ja siksi on syytä käyttää termiä "humanitaarinen avustustoiminta". Termin vaihdoskaan ei kuitenkaan poista eräitä ongelmia, jotka sisältyvät humanitaarisen avustustoiminnan suojaamiseen sotilailla. Puolustusvaliokunta käsitteli näitä ongelmia rauhanturvaamislakia aiemmin uudistettaessa.

Suomi sai Natolta Jugoslavian ilmapommistusten aikana pyynnön osallistua Albanian

alueella tapahtuvaan "humanitaariseen operaatioon ja sen suojaamiseen" suomalaisilla rauhanturvaajilla. Sama ongelma nousi esille jo hieman aikaisemmin Makedoniassa.

Maamme ulkopoliittinen johto katsoi, etteivät suomalaiset rauhanturvaajat voi osallistua Naton rauhankumppanuuden pohjalle suunniteltuihin "humanitaarisiin operaatioihin", koska YK:n turvallisuusneuvosto tai ETYJ eivät olleet antaneet valtuutusta tämänkaltaisille operaatioille.

Asiantuntijana sekä puolustusvaliokunnassa että ulkoasiainvaliokunnassa vuonna 1995 kuultu Punaisen Ristin edustaja katsoi, että poliittisten, sotilaallisten ja humanitaaristen toimien yhdistäminen saman kansainvälisen organisaation toteuttamiseksi konfliktitilanteessa vaarantaa humanitaarisen avun puolueettomuuden, koska se katsotaan osaksi poliittisia ja/tai sotilaallisia toimia.

Humanitaarinen apu saatetaan yhdistää sotilaallisiin ja poliittisiin tavoitteisiin, jolloin avun puolueettomuuden lisäksi kärsii sen tasapuolisuus. Näin apu ei perustu todellisiin uhrien tarpeisiin, vaan tarkoituksenmukaisuusnäkökoh-

tiin, jotka ovat ristiriidassa nykyisten Geneven sopimusten kanssa.

Punaisen Ristin edustaja olikin sitä mieltä, ettei humanitaarisen oikeuden toimivuutta ja suojelutehtävää saisi vaarantaa liittämällä humanitaarisen avun toimeenpano akuutissa konfliktitilanteessa sotilaallisiin toimiin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvän 1. lakiehdotuksen 1 §:n 3 momentti muutetaan kuulumaan seuraavasti:

1 §

— — — — —
Tätä lakia ei sovelleta YK:n peruskirjan 42 tai 51 artiklan nojalla toteutettaviin sotilaallisiin pakotetoiimiin osallistumiseen *eikä muuhun rauhaanpakottamiseksi katsottavaan toimintaan.*

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2000

Jaakko Laakso /vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Katson, että valiokunnan olisi tullut lausunnon perusteluissa todeta seuraavaa: Kielto osallistua muuhun rauhanpakottamiseksi katsottavaan toimintaan ei ole tarkoitettu siirtämään poliittista vastuuta operaation sisällä operaation komentajalle. Kiellon tarkoituksena on rajata Suomen osallistumismahdollisuuksien ulkopuolelle myös sellaiset sotilaallisen pakottamisen operaatiot, joita ei tehdä YK:n peruskirjan 42 tai 51 artiklan nojalla. Lisäksi sillä korostetaan uudelleen tarkintaa operaatioon osallistumisen suhteen tilanteessa, jossa operaation luonne olennaisesti muuttuu.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvän 1. lakiehdotuksen 1 §:n 3 momentti muutetaan kuulumaan seuraavasti:

1 §

— — — — —
Tätä lakia ei sovelleta YK:n peruskirjan 42 tai 51 artiklan nojalla toteutettaviin sotilaallisiin pakotetoiimiin osallistumiseen *eikä muuhun rauhanpakottamiseksi katsottavaan toimintaan.*

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2000

Anni Sinnemäki /vihr